

Tutkiva ja kehittävä työote

SotePeda24/7

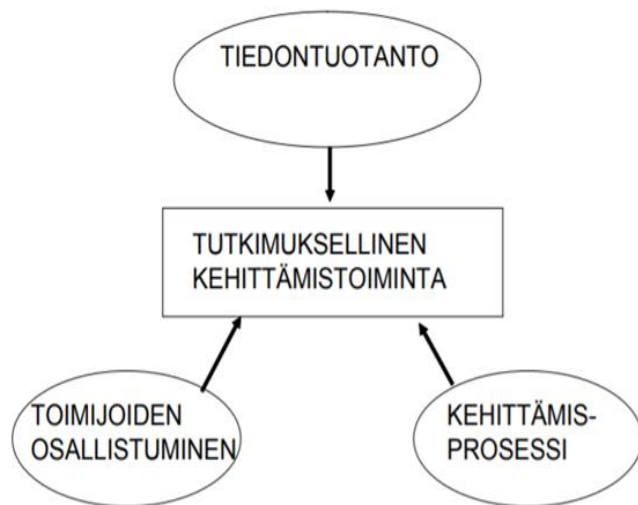
Lea Saarni, Tampereen ammattikorkeakoulu
CC BY-SA 4.0

Tutkiva työote? Kehittävä työote?

Kehittämistoiminnan ja tutkimuksen suhde voidaan hahmottaa siten, että kehittämisessä sovelletaan tutkimuksen tietoa.

Tutkimuksellista kehittämistoimintaa lähestytään kehittämisprosessin, toimijoiden osallisuuden ja tiedontuotannon näkökulmista.

Kehittäminen tähtää muutokseen ja sillä tavoitellaan jotakin parempaa tai tehokkaampaa kuin aikaisemmat toimintatavat tai –rakenteet (esim. palvelurakenteet, työntekijöiden ammatillinen osaaminen tai tuotekehitys).

(Toikko & Rantanen 2009)

Tutkiva ja kehittävä työote

Tiedontuotannon tapojen luokittelu kolmeen on yleisesti tiedeyhteisön hyväksymä jaottelu:

- Perustutkimukseen
- Soveltavaan tutkimukseen ja
- Kehitystyöhön

Tutkimuksen ja kehitystyön suhde

- Monissa ammateissa tarvitaan ennen kaikkea käytännöstä nousevaa tietoa, joka ei noudata tieteenalaperusteisen tutkimuksen periaatteita.
- Esimerkiksi hoitaminen, opettaminen ja sosiaalityö ovat ihmistyötä, joka on vahvasti tilanne- ja tapauskohtaista.

(Toikko & Rantanen 2009)

Tutkiva työote

- * Tutkivalle työotteelle on tyypillistä, että siinä tunnustetaan kehitettävää työtä tekevien kyky ja oikeus tietämiseen.
- * Sen avulla voidaan uudistaa kehittämistä koskevia käsitteellisiä lähtökohtia ja periaatteita, mutta myös kehittämismenetelmiä. (Toikko & Rantanen 2009)
- * Tutkivassa työotteessa on oleellista:
 - käyttää ammatin yleistä ja yhtenäisesti sovittua käsitteistöä
 - hyödyntää alan teoreettista perustietoa sekä kohteena olevaa ilmiötä/kysymystä koskevaa tutkimustietoa
 - hankkia työn tekemisen yhteydessä systemaattisella tavalla tietoa ja kokemusta
 - tarkastella ja arvioida kriittisesti omia työkäytäntöjä ja työn vaikutuksia
 - tehdä näkyväksi ja muiden arvioitavaksi kirjoittaen tai muulla tavoin työssä syntyneitä kokemuksia.

* Tutkiva työote on sitä, että perustyössä on mahdollisuus aktiivisesti tutkia omaa työtä ja työympäristöä. Näin on mahdollista hyödyntää erilaisia tutkimusmenetelmiä oman työn selkiyttämiseksi.

- Oman työn jäsentäminen ja kehittäminen edellyttävät asioiden syvällisempää pohtimista sekä tieteellisen että kokemustiedon varassa.
- Jotta tutkiva työote voitaisiin juurruttaa osaksi perustyötä, tarvitaan myös työn uudelleen organisointia sekä mahdollisuutta käyttää hyväksi luovuutta ja innovatiivisuutta.

(Saurama ym. 2007)

- Tutkiva työote rakentuu Vartiaisen (2003) mukaan dialogista, reflektiosta ja tulkinnasta.
 - * Dialogi rakentuu vuoropuhelusta, vuorokuuntelusta ja ymmärtämisyyhteystä. Työntekijältä edellytetään samanaikaisesti oman työn havainnoimista ja tutkimista sekä toimijan roolissa olemista, siis käytännön työn tekemistä.
 - * Reflektoinnin avulla jäsennetään aktiivisessa vuorovaikutussuhteessa asioita, ilmiöitä, tekoja, tunteita ja toimintaa siten, että työntekijä ei huomaamattaan konstruoi niitä totutulla tavalla.
 - * Reflektoinnin tarkoitus ei aina ole löytää uusia, toisin tekemisen tapoja. Yhtä perusteltua on reflektoida myös totuttuja, hyviä käytäntöjä.
 - * Tutkivan työtteen viimeisessä vaiheessa eli tulkintaa tehtäessä ihmisen ennako-oletuksia kokeillaan ja arvioidaan sekä muutetaan ja vaihdetaan.
 - * Merkityssuhteet auttavat ymmärtämään oman toiminnan kontekstissa työntekijän sen hetkisten valintojen, päätösten ja tuntemusten tunnistamista.
 - * Viimeisessä vaiheessa on mahdollisuus rakentaa siltaa ulkoisen ja sisäisen sekä tietoisien että vielä tiedostamattoman välille. Näin tulkinnan avulla työntekijän ymmärrys kasvaa ja samalla ammatillisuus vahvistuu.

Kehittävä työote

- * Kehittämistoiminnalla ei ole varsinaista merkitystä, ellei sen seurauksena synny jotain käyttökelpoista
- * Kehittämisen tulosten käyttökelpoisuuden näkökulmasta ei ole välttämätöntä, että kehittämistoimintaa on raportoitu luotettavan tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaisesti.

(Toikko & Rantanen 2009)

Tutkimuksellinen kehittämistoiminta

- Tiedontuotantoa, jossa kysymyksenasettelut nousevat käytännön toiminnasta ja rakenteista.
- Ei voida puhua tutkimustiedon soveltamisesta, vaan uudesta tiedonmuodostuksen tavasta, jossa tutkimus on avustavassa roolissa.
- Tavoitellaan konkreettista muutosta, mutta samalla pyritään perusteltuun tiedon tuottamiseen.
- Ei useinkaan voi tukeutua pelkästään luotettavaan tieteelliseen tietoon, sen tavoitteluun ja soveltamiseen.
- Se on ns. uuden tiedontuotannon mukaista toimintaa, jonka mukaan tiedon ajatellaan syntyvän käytäntöyhteyksissään.
- Tutkimuksellisessa kehittämisessä korostuu argumentaatio. Tutkimuksellisella kehittämisellä tavoitellaan sellaisia tuloksia, jotka ovat asetettavissa laajempaan keskustelukehykseen.

(Toikko & Rantanen 2009)

Tutkimuksellinen kehittämistoiminta ja käsiteanalyysi

- Tutkimuksellinen kehittämistoiminta ei ole tiedeperustaista tutkimusta
- Se on kehittämistä, jossa hyödynnetään tutkimuksellista logiikkaa.
- Siinä korostetaan tiedonkeruun systemaattisuutta, dokumentaation ja analyysi huolellisuutta, sekä perusteltujen johtopäätösten läpinäkyvyyttä.

(Toikko & Rantanen 2009)

Käsitteellistäminen ja käsiteanalyysi

- * Käsitteellistäminen on keskeinen osa tutkimuksellista toimintatapaa. Sen avulla voidaan pyrkiä jäsentämään ja selkeyttämään ammattityötä
- * Kehittämistoiminnan yhteydessä voidaan vastaavasti kysyä, mikä on kehittämisen kohde, ketkä ovat keskeisiä toimijoita, millaisten välineiden (tai käsitteiden) avulla työtä tehdään ja mikä on kehittämisen tulos.

(Toikko & Rantanen 2009)

Käsiteanalyysi

- * Käsiteanalyysi tarkoittaa käsiterakenteen avaamista
- * Se voidaan tehdä miellekartan (Mind Map) tai käsitekartan (Concept Map) avulla
- * Miellekartat koostuvat peräkkäisistä avainsanoista, jotka ovat teemoittain ryhmiteltyjä. Ne ovat eräänlaisia luonnoksia asioista ja ilmiöistä, jotka liittyvät toisiinsa.
- * Käsitekartat ovat loogisempia ja systemaattisempia kokonaisuuksia. Käsitekartassa kuvataan kehittämistoiminnan kannalta olennaisimmat käsitteet ja niiden väliset suhteet.

(Toikko & Rantanen 2009)

- * Usein pääkäsitteellä on suora yhteys kehittämistoiminnan tavoitteeseen
- * Käsiteanalyysi voi tuoda tavoitekeskusteluun uusia näkökulmia ja piirteitä, joita toimijat eivät ole tulleet muuten ajatelleeksi
- * Pääkäsitteen määrittely on myös eräänlainen kehittämisprosessin suunnistuskartta

(Toikko & Rantanen 2009)

Millaista tietoa tutkimuksellisella kehittämistoiminnalla pyritään tuottamaan?

- Tavoitellaan empiirisesti pätevää tietoa
- Tiedontuotantoa, jossa kysymyksenasettelut nousevat käytännön toiminnasta ja rakenteista.
- Ei voida puhua tutkimustiedon soveltamisesta, vaan uudesta tiedonmuodostuksen tavasta, jossa tutkimus on avustavassa roolissa.
- Tavoitellaan konkreettista muutosta, mutta samalla pyritään perusteltuun tiedon tuottamiseen.

(Toikko & Rantanen 2009)

Ensin tarveanalyysi

- * Tavoitteena on kehittämistarpeiden priorisointi, jonka pohjalta voidaan laatia tarkempi toimintasuunnitelma
- * Tarveanalyysi on siis eräänlainen nykytilan kuvaus, joka perustuu systemaattiseen aineistonkeruuseen
- * Mitä tahoja ja keitä henkilöitä kehittäminen koskee?
- * Mikä on ongelma?
- * Mitä on tapahtunut?
- * Miksi kehittämistoiminta aloitetaan juuri nyt?
- * Mitä on tapahtumassa?
- * Mikä on tulos?

(Toikko & Rantanen 2009)

Tiedonkeruu

- Kehittämistoiminnan toteutuksen yhteydessä tiedonkeruu voidaan kohdentaa joko konkreettiseen toimintaan tai erilaisiin kehittämiseen liittyviin ja sitä kuvaaviin keskusteluihin
- Kehittämistoiminnassa tiedon käyttökelpoisuus on yleensä keskeistä. Siten esimerkiksi kokemustieto voi olla tieteellisen tiedon kanssa tasavertaista.

(Toikko & Rantanen 2009)

Kehittäminen

- 1) edellyttää **perusteluja**, jolloin otetaan kantaa siihen, mitä ja miksi kehitetään
- 2) vaatii toiminnan **organisointia**, jolloin otetaan kantaa siihen, kuka tekee mitään ja millä resursseilla
- 3) edellyttää myös varsinaista kehittävää **toimintaa**
- 4) siihen liittyy olennaisesti toiminnan **arviointi**
- 5) pyritään uusien palveluiden ja tuotteiden **levittämiseen**.

(Toikko & Rantanen 2009)

1) Perustelu

- * Kehittämistoiminnan organisointi, toteutus ja arviointi edellyttävät, että toiminnan lähtökohdat on ensin määritelty.
- * Olennaista toiminnan perustelussa on vastata kysymykseen: miksi jotakin pitää kehittää juuri nyt?
- * Kehittämisen tulisi aina perustua tilannekohtaiseen harkintaan.

2) Organisointi

- * Tarkoitetaan käytännön toteutuksen suunnittelua ja valmistelua.
- * Lähtökohtana on, että toimintaan osallistuvat kaikki, joita kehittäminen tavalla tai toisella koskettaa.

(Toikko & Rantanen 2009)

3) Toteutus

- * Muodostuu ideoinnista ja priorisoinnista, kokeiluista ja mallintamisesta.
- * Usein ideointi nousee esille jo kehittämistoiminnan perustelun ja organisoinnin yhteydessä, mutta toteutuksen yhteydessä ideointiin voidaan edelleen palata
- * Työyhteisön kehittäminen voi tarkoittaa esimerkiksi oman työn jäsentämistä, uusien työtapojen kokeilua, yhteistyön kehittämistä, organisaatiorakenteen uudistamista tai asiakasosallisuuden edistämistä.
- * Toteutus joudutaan usein kohdentamaan vain johonkin tiettyyn kohteeseen työyhteisössä.
- * Kehittämistoiminnan analysoiva ja pohtiva taso, diskurssien taso, edellyttää konkreettisen tekemisen seuranta eli monitorointia. Kehittämisen seuranta tapahtuu erilaisissa työryhmissä, joissa keskustellaan kehitettävästä toiminnasta.

(Toikko & Rantanen 2009)

4) Arviointi

Tehtävänä on

- * tuottaa tietoa kehitettävästä asiasta
- * suunnata kehittämistoiminnan prosessia
- * tuottaa tietoa, jonka avulla kehittämisprosessia voidaan ohjata.

- * Arviointi on eräänlainen kehittämisprosessin risteyskohta, jossa kehittämisen perustelua, organisointia ja toteutusta arvioidaan.
- * Tällainen prosessiarviointi tuo näkyviin sen, että kehittämistoiminnan tavoitteet ja keskeiset toimintatavat voivat muuttua toiminnan kuluessa.
- * Arvioinnin yhteydessä analysoidaan sitä, onko kehittäminen saavuttanut tarkoituksensa vai ei. Miltä osin on onnistuttu ja miltä osin ei?

(Toikko & Rantanen 2009)

4) Arviointi (jatkuu)

- * Ulkoisessa arvioinnissa arvioija tarkastelee kehittämistoimintaa ulkoapäin
- * Sisäisessä arvioinnissa arvioija analysoi sitä toimintaa, jota itse on toteuttamassa.
- * Ulkoinen arviointi mahdollistaa puolueettomamman ja tutkimuksen mielessä luotettavamman tarkastelunäkökulman.
- * Sisäisen arvioinnin vahvuutena on kohteen hyvä tuntemus

5) Levittäminen

- * Levittämistoiminnasta käytetään myös nimitystä juurruttaminen
- * Tulosten levittämistä voidaan pyrkiä tukemaan esimerkiksi koulutusten avulla
- * Kehittämishankkeiden tuloksia esitellään yleensä erilaisissa hankeseminaareissa ja hanketta kuvaavissa raporteissa.
- * Tutkimustuloksia esitellään tieteellisissä seminaareissa ja tieteellisissä aikakauslehdissä.

(Toikko & Rantanen 2009)

Toteutuksen seuranta

- * Tutkimuksellinen kehittämistoiminta edellyttää toteutuksen seurantaa, jonka avulla prosessia voidaan suunnata ja arvioida
- * Seuranta perustuu dokumentaatioon, jota voidaan pitää käytännön kehittämistoiminnan välineenä
- * Seuranta pyritään systematisoimaan, mikä käytännössä näkyy eri tavoin kerättyinä dokumenttiaineistoina

(Toikko & Rantanen 2009)

Lähteet

[Saurama, E., Hållman, H., Nousiainen, K. ja Seppälä, U. \(2007\).](#)

Kohti syvempää ymmärrystä sosiaalityössä – tutkiva ja arvioiva työote sosiaalityöntekijöiden jäsentämänä

[Toikko, T. & Rantanen, T. \(2009\).](#) Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print

[Vartiainen, E. \(2003\).](#) Mistä konsultoinnissa on kysymys. Näkymiä tutkivaan konsultointiin. Työelämän Tutkimus. 2003/1.

Lea Saarni/TAMK

CC BY-SA 4.0

Tuotettu SotePeda 24/7 hankkeessa

